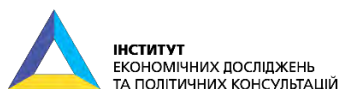

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Черкаська область

Липень 2023

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:

Черкаська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Владислав Баськов молодший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Черкаська область», за результатами Нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено в партнерстві з Черкаською обласною державною адміністрацією.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ.....	5
ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ.....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	11
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	11
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	11
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	12
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	13
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	13
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	14
ВИБІРКА.....	14
Додаток 1. Результати опитування в цифрах.....	15

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Черкаської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

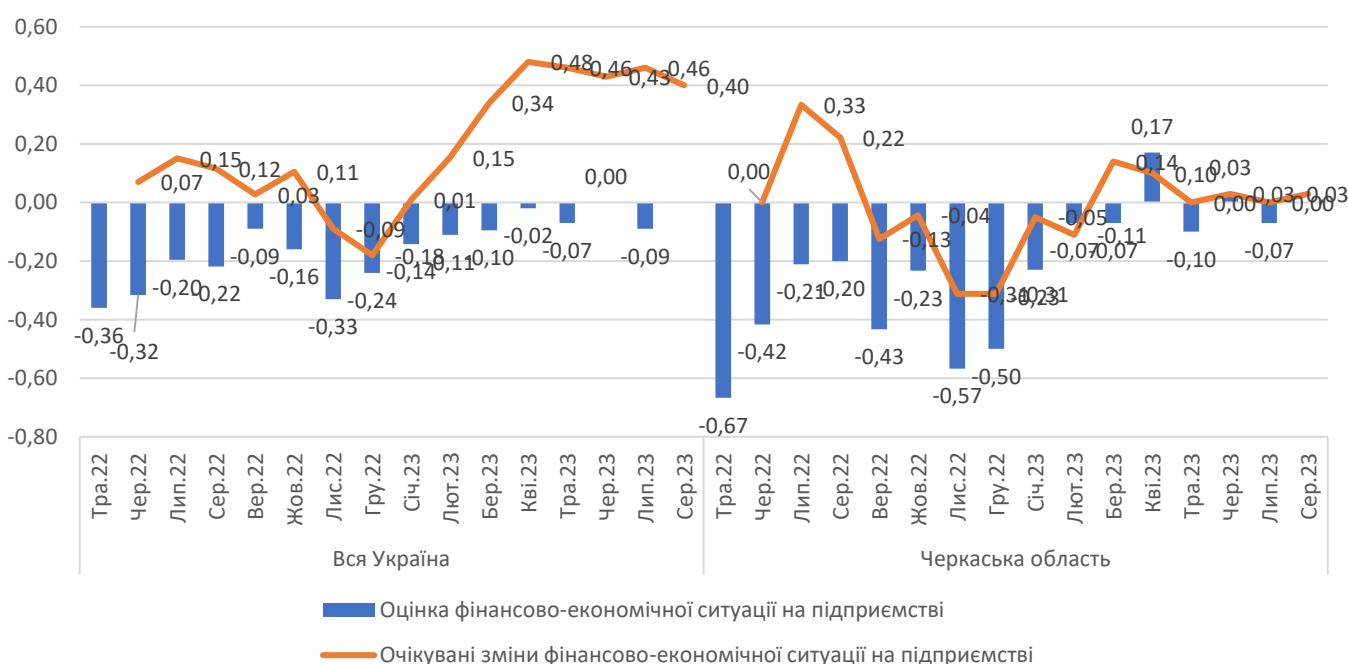
Фінансово-економічна ситуація на підприємствах Черкаської області краща ніж в цілому по країні. Водночас, очікування керівників підприємств області в піврічній перспективі є більш песимістичними ніж серед усього українського бізнесу. Погіршились оцінки загальноекономічного середовища, а очікування залишились без істотних змін. На відміну від інших областей, на Черкащині всі опитані дали оцінки ситуації на пів року. Водночас, усі підприємці не впевнені в довгостроковій перспективі. При скороченні поточних обсягів виробництва та продажів керівники підприємств Черкащини очікують позжавлення в наступні три місяці. При цьому підприємства регіону мають низький рівень завантаження потужностей порівняно з довоєнним періодом. На відміну від загальноукраїнської ситуації, на підприємствах Черкаської області не відчувають труднощів у пошуку ані кваліфікованих, ані некваліфікованих працівників. Більшість експортерів регіону змогли відновити експортну діяльність, однак спостерігається тенденція до скорочення обсягів експорту.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Підприємці Черкаської області оцінюють власну фінансово-економічну ситуацію приблизно на рівні середнього показника для всієї країни. Індекс поточної фінансово-економічної ситуації в липні становив -0,07, що лише незначною мірою вище показника для всієї країни (-0,09). У липні серед підприємців Черкаської області зменшилась як частка тих, хто дає позитивні оцінки (з 16,7% до нуля), так і частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію (з 13,3% до 6,7%). Для порівняння, на рівні країни частка позитивних оцінок зменшилась із 11,5% до 6,7%, а частка негативних оцінок збільшилась із 14,2% до 17,6%.

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- Підприємці Черкащини дають значно менш оптимістичні прогнози на майбутні пів року, на відміну від загальноукраїнських показників, хоча в обох випадках кілька місяців поспіль суттєвих

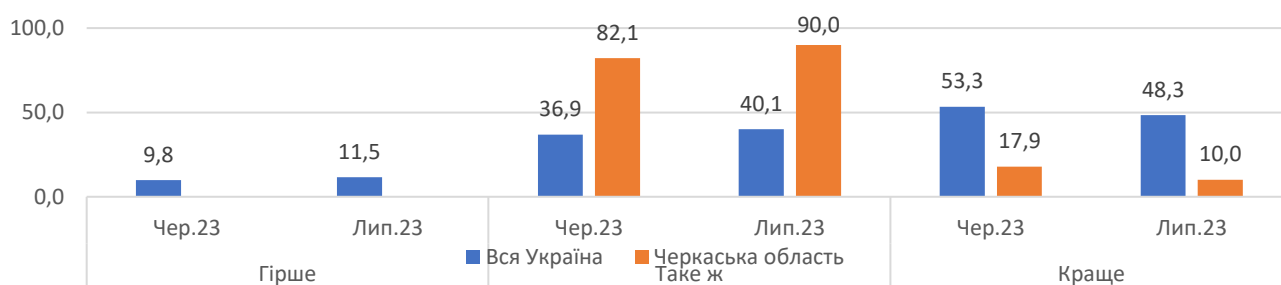
змін не спостерігається. Значення *індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві* для області навіть дещо збільшилось, із нуля до 0,03. Це сталося через позитивні зміни в частці оптимістів. Відсоток песимістів по області два місяці поспіль дорівнює нулю, водночас частка «оптимістів» при цьому збільшилась із нуля до 3,4%. Для порівняння, загальноукраїнський показник залишається оптимістичним, зменшившись лише незначним чином, із 0,46 до 0,40. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, незначним чином збільшився із 3,1% до 4,8%, а відсоток тих, хто очікує покращення, зменшився із 47,7% до 44,4%.

- **Рівень невизначеності в піврічній перспективі збільшився загалом по Україні, тоді як для Черкаської області значення вже чотири місяці поспіль дорівнює нулю.** По країні показник збільшився з 17,2% до 20,4%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **При порівнянні фінансово-економічної ситуації з тією, що була рік тому, вона є значно гіршою ніж загалом по Україні.** У відсотковому розподілі частка тих підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, два місяці поспіль дорівнює нулю. Водночас, значно зменшилась частка тих, для кого ситуація є кращою ніж була рік тому, із 17,9% до 10,0%. При цьому фіксується суттєве збільшення частки тих, хто вважає, що ніяких змін не відбулося (із 82,1% до 90,0%). У загальноукраїнських показниках частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, збільшилась із 9,8% до 11,5%, тоді як частка тих, для кого все стало краще, зменшилась із 53,3% до 48,3%, хоча показник усе ще залишається високим. Частка ж тих, хто не відчув змін збільшилась із 36,9% у червні до 40,1% у липні.

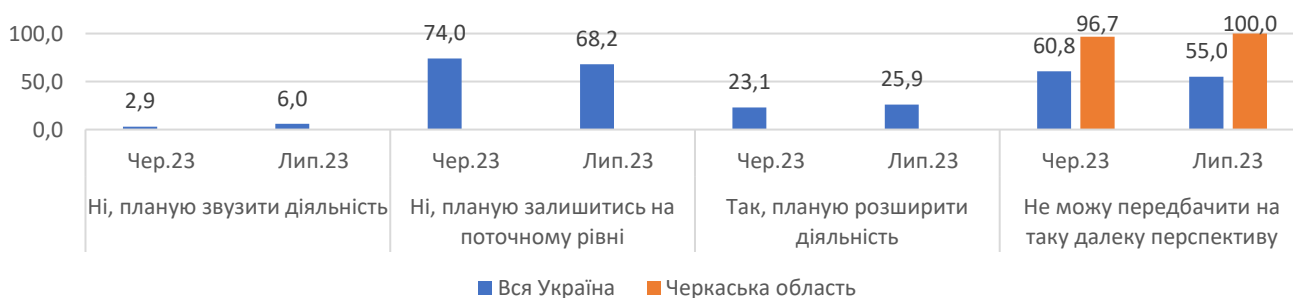
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **У регіоні вже п'ять місяців поспіль відсутня як частка підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, так і частка тих, хто не планує розширюватись у наступні два роки.** Частка тих, хто не планує змін, також відсутня. Для порівняння, на рівні країни не планують змін 68,2% (було 74% у червні) а планують розширити діяльність 25,9% (було 23,1%).

Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

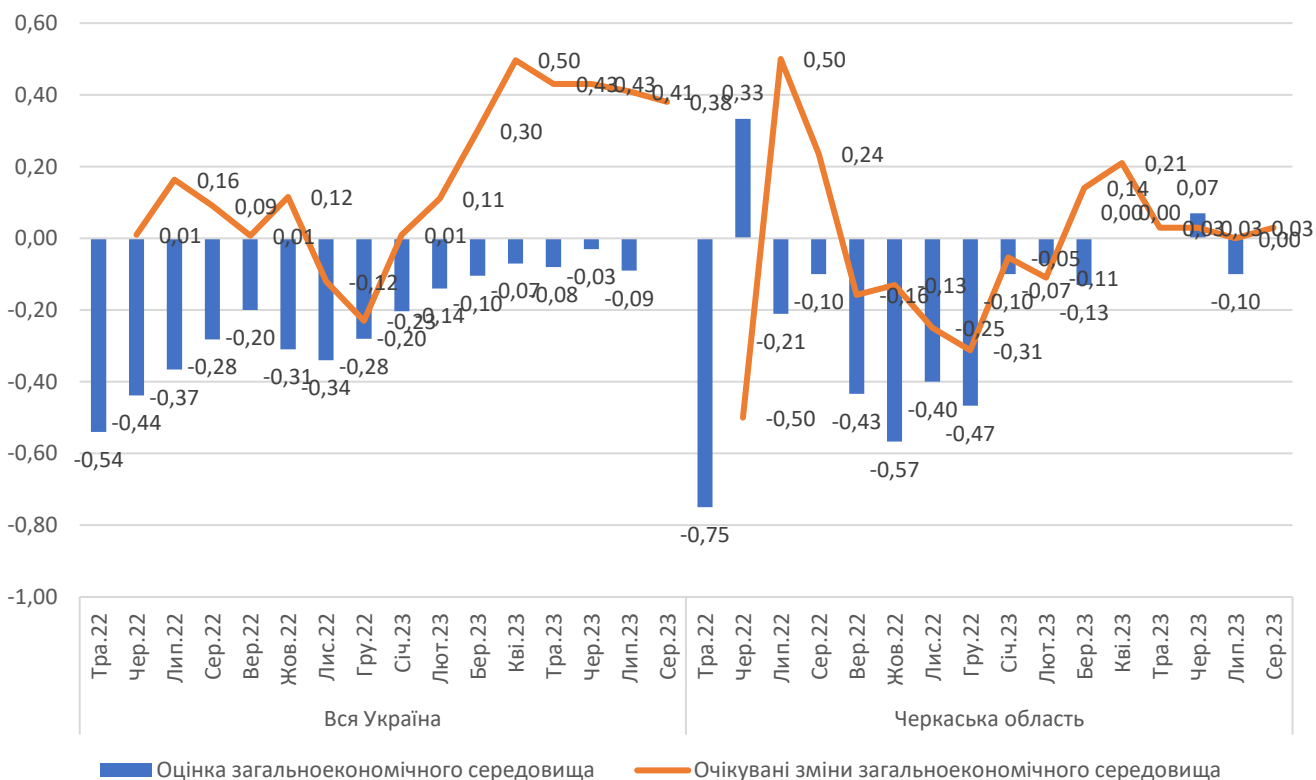

Частка тих, хто планує звужувати діяльність, збільшилась із 2,9% до 6,0%. **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі для області є надзвичайно високим, на відміну від загальноукраїнських показників.** Показник невизначеності в Черкаській області збільшився з 96,7% до 100%, а загальноукраїнський показник зменшився з 60,8% до 55,0%.

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- **У Черкаській області оцінки загальноекономічного середовища погіршилися, як і загалом по Україні.** Відповідний індекс для області зменшився з 0,07 до -0,10, що означає переважання негативних оцінок над позитивними. По області зменшилась частка тих, хто дає позитивні оцінки (з 16,7% до нуля), тоді як частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище, залишилась без змін та становить 10%. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, збільшилась із 73,3% до 90,0%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, незначним чином збільшився (із 18,8% у червні до 19,6%), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, зменшився з 10,8% до 7,9%. Загальноукраїнський індекс при цьому зменшився з -0,03 до -0,09.
- **Прогнози підприємців Черкащини щодо піврічних перспектив суттєво не змінилися, так само як загальноукраїнські показники.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища збільшився з нуля до 0,03. На рівні країни показник зменшився з 0,41 до 0,38. Для Черкаської області відсоток «оптимістів» збільшився з нуля до 3,4%, а відсоток «песимістів» уже три місяці поспіль залишається незмінним та дорівнює нулю. На рівні країни частка песимістів істотно не змінилась (6,3% у червні та 6,4% у липні), водночас, частка оптимістів дещо зменшилась (із 46,7% до 44,0%).
- **Рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища залишився без змін, на відміну від загальноукраїнських показників.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року два місяці поспіль дорівнює нулю (у цілому по Україні показник збільшився з 21,2% до 22,6%).

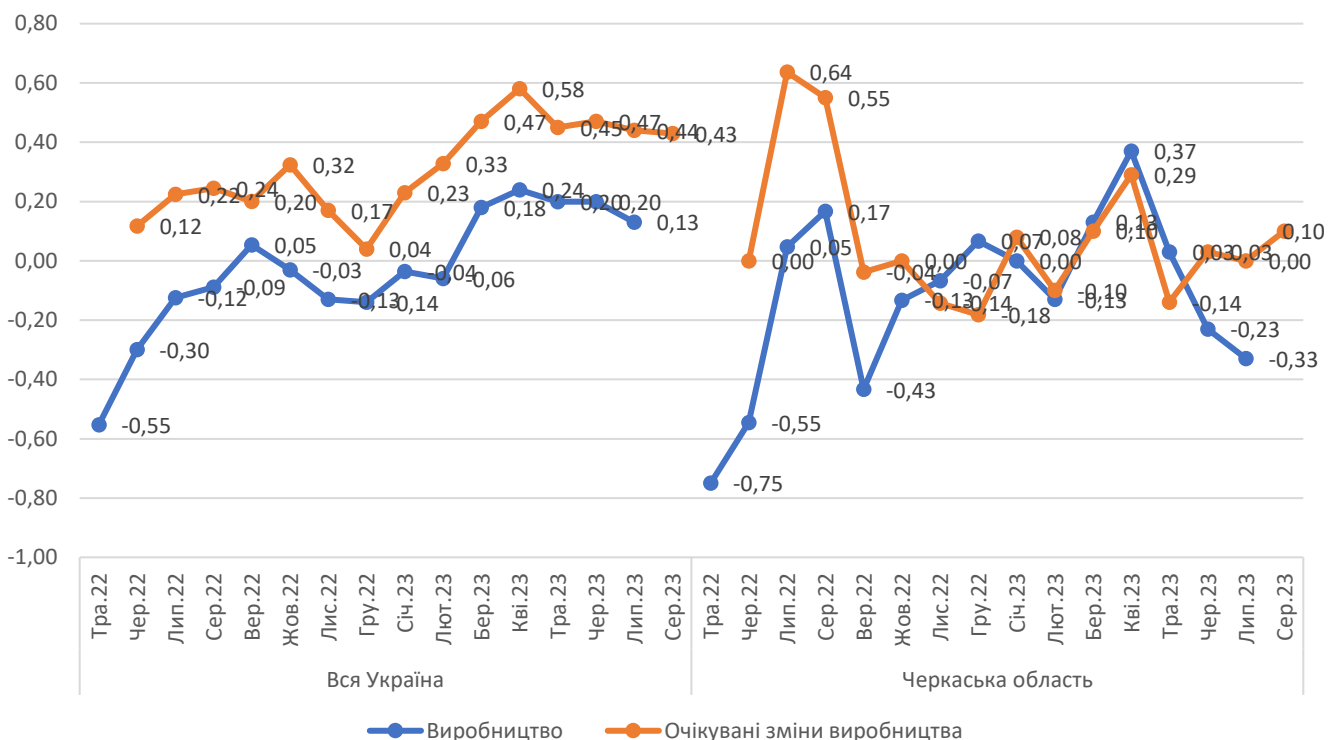
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- У липні поточні результати щодо виробництва в області погіршилися та є значно гіршими за загальноукраїнські показники. Індекс змін виробництва в липні для Черкаської області зменшився із -0,23 до -0,33. Частка підприємств, які нарощували обсяги виробництва, зменшилась і по області (із 13,3% до 6,7%), і на рівні країни (із 30,7% до 27,1%). Водночас частка тих, хто скоротив обсяги виробництва, збільшилась і по області (із 36,7% до 40,0%), і загалом по Україні (із 14,3% до 16,0%). У результаті, Індекс змін виробництва загалом по Україні зменшився із 0,20 до 0,13.
- На наступні три місяці підприємці області очікують пожвавлення виробництва, тоді як загалом по Україні істотних змін не очікується. Індекс очікуваних змін виробництва для Черкаської області збільшився з нуля до 0,10, хоча й залишився нижчим за загальноукраїнський показник. По Україні показник становить 0,43 (був 0,44). При цьому, для області частка оптимістів збільшилась (із нуля до 10,3%), а частка тих, хто планує скорочувати обсяги виробництва, три місяці поспіль дорівнює нулю.

Рис. 5. Індекс змін виробництва

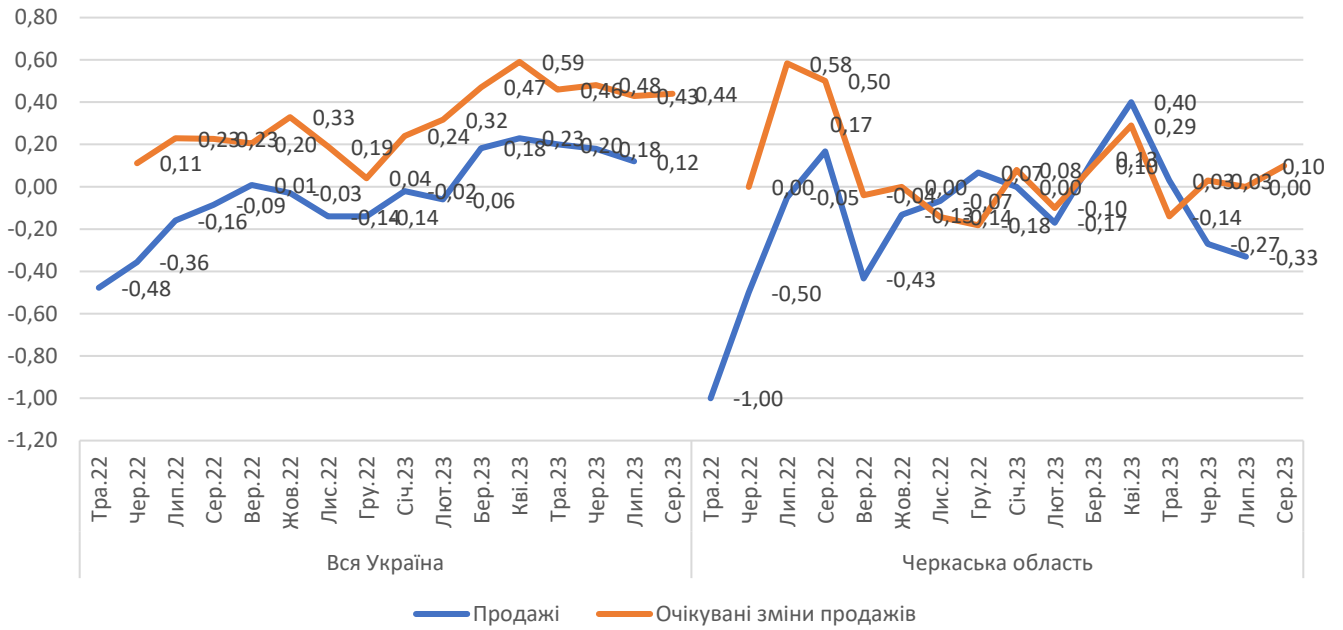

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Оцінки попиту серед підприємств Черкаської області погіршилися, як і загальноукраїнські показники. Значення індексу змін продажів для області зменшилось із -0,27 до -0,33. Для України показник зменшився з 0,18 до 0,12. При цьому зменшилась частка підприємців області, які нарощували продажі, – із 10% до 6,7%, а частка підприємців, які скорочували обсяги продажів, збільшилась із 36,7% до 40%.
- Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів, незважаючи на збільшення показника, усе ще залишаються нижчими за загальноукраїнські, за якими значення суттєво не змінилось. Індекс очікуваних змін обсягів продажів для Черкаської області збільшився з нуля до 0,10, а загальноукраїнський показник становить 0,44 (був 0,43). Відсоток підприємців області, які очікують зростання обсягів продажів, збільшився з нуля до 10,3%. Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, уже третій місяць поспіль дорівнює нулю.

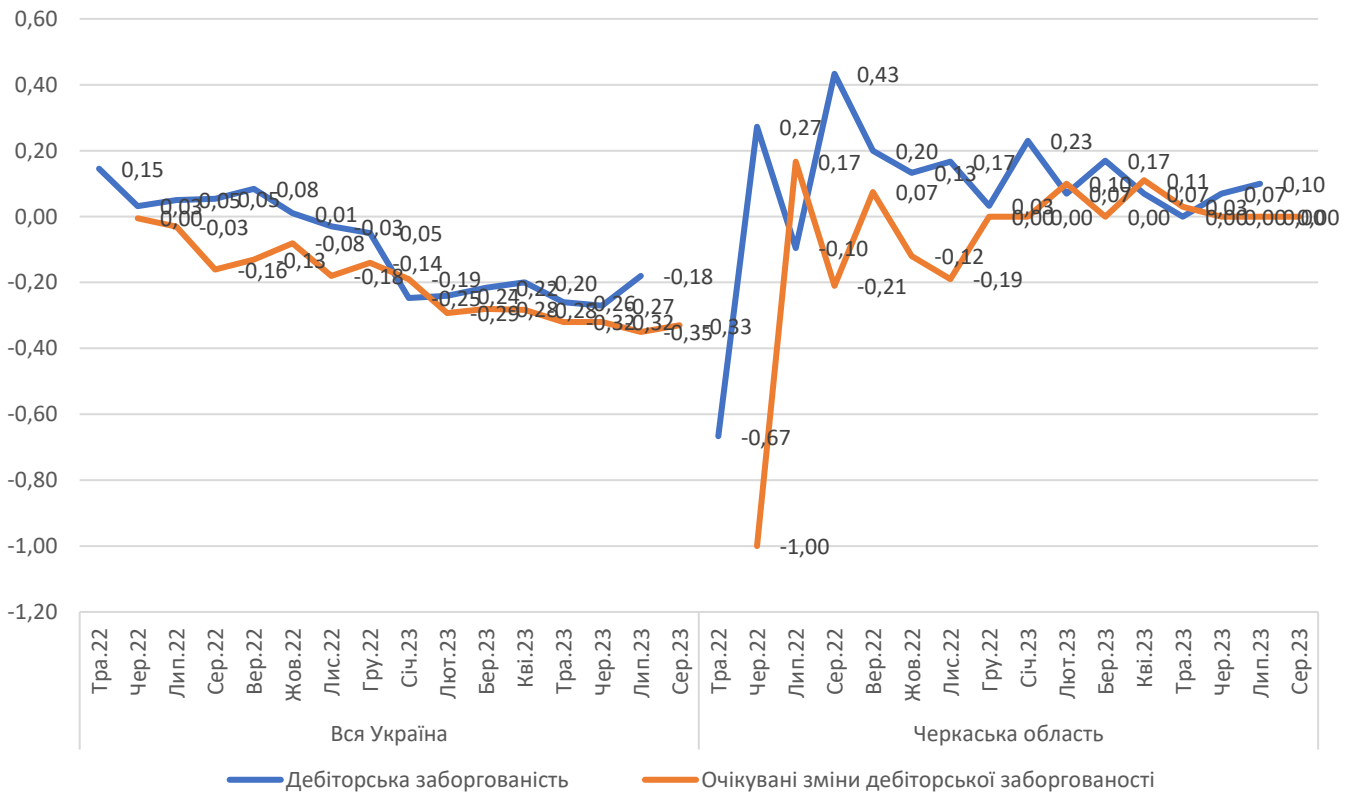
Рис. 6. Індекс змін продажів

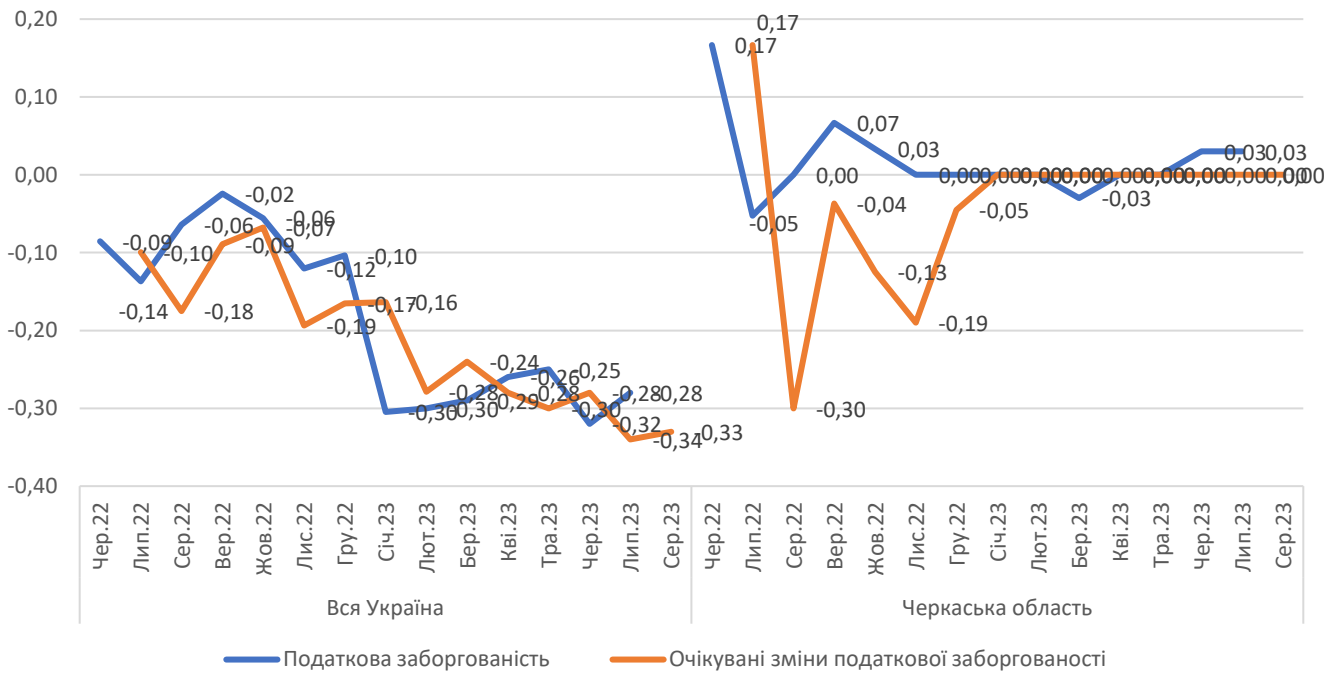
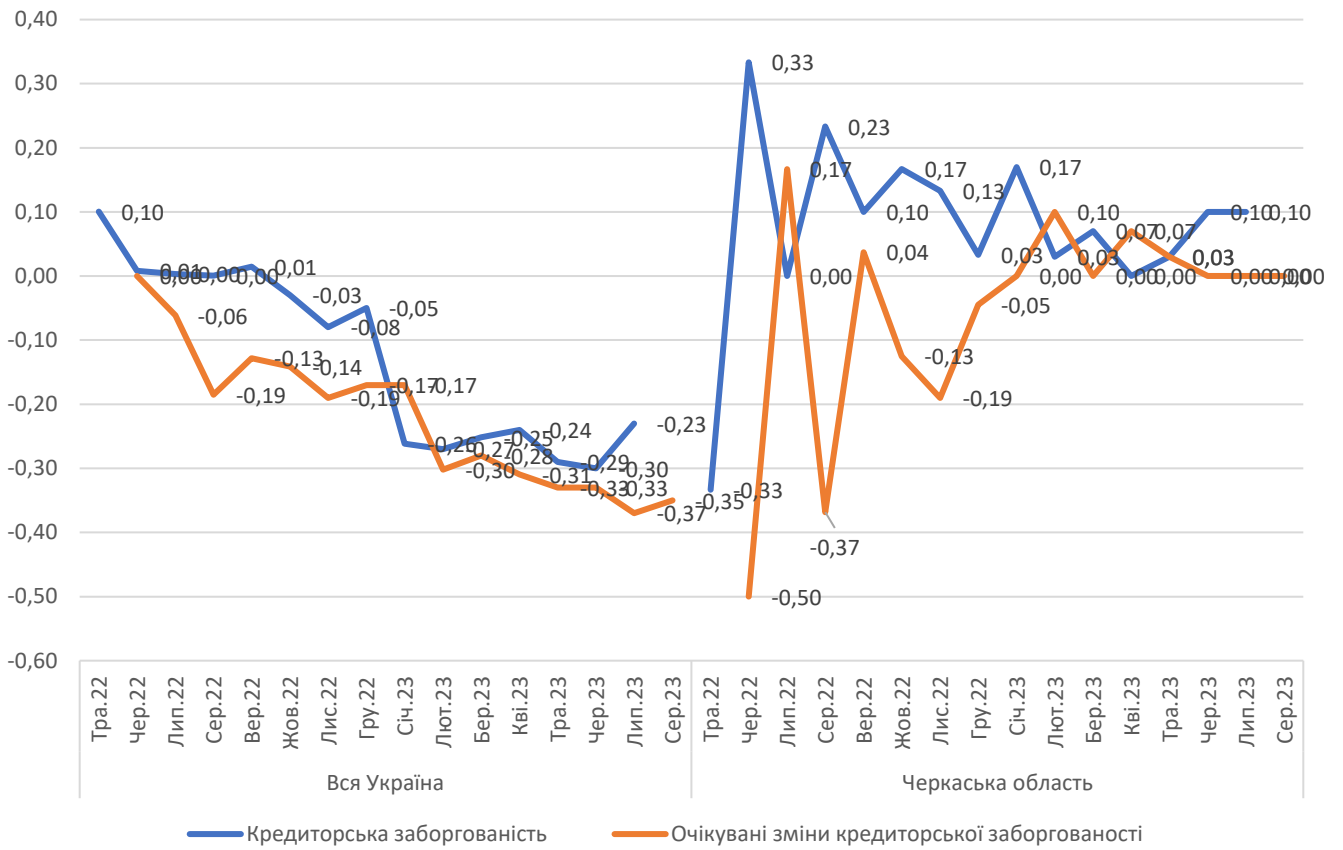

ЗАБОРГОВАНІСТІ

- Показники по заборгованостям у Черкаській області залишилися без суттєвих змін, на відміну від загальноукраїнських значень, показники яких значно погіршились. У тримісячній перспективі очікується незначне подальше погіршення показників загалом по Україні, тоді як по області змін не очікується.

Рис. 7. Індекси змін заборгованостей

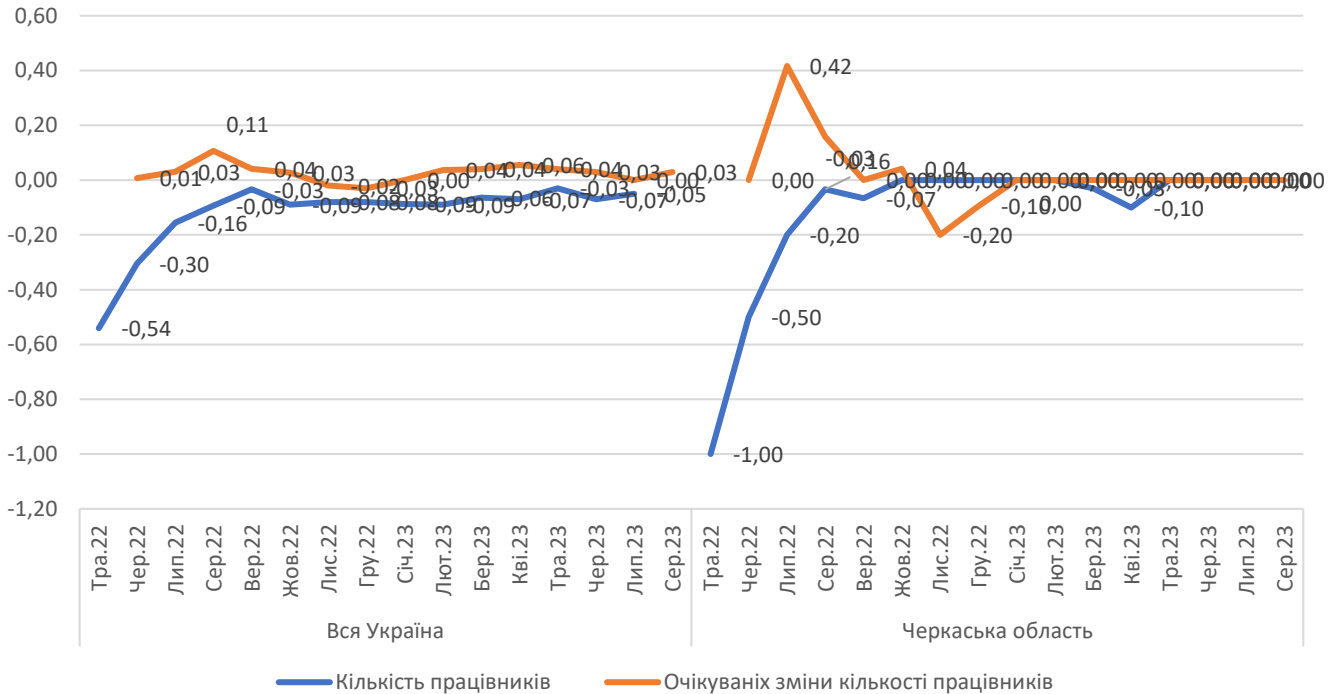

ЗАЙНЯТІСТЬ

- У липні порівняно з червнем показники скорочення зайнятості по області залишились без суттєвих змін, на відміну від загальноукраїнських значень. Значення індексу вже три місяці поспіль дорівнює нулю. У загальноукраїнському вимірі індекс дещо збільшився, із -0,07 до -0,05.

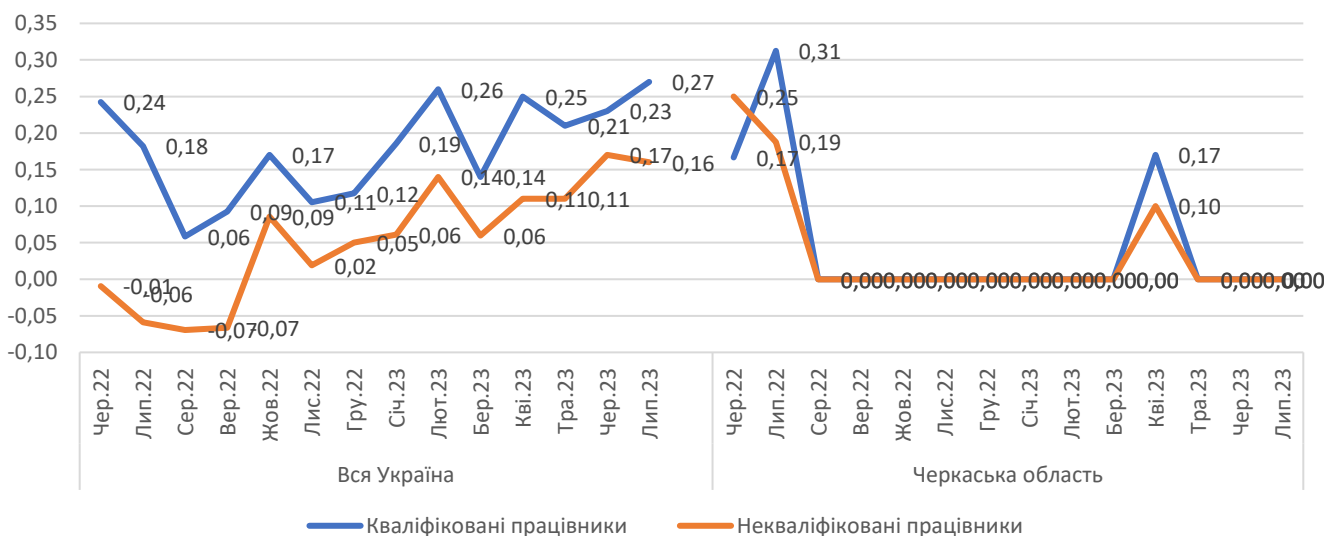
- **У перспективі на три місяці як по області, так і загалом по Україні не очікується суттєвих змін.** Індекс очікуваних змін кількості працівників для Черкаської області дорівнює нулю. На рівні країни показник очікувань збільшився з нуля до 0,03.

Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

- **У Черкаській області вже три місяці поспіль відсутні труднощі в пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими труднощі в пошуку кваліфікованих працівників зросли.** Індекс пошуку кваліфікованих працівників Черкаської області дорівнює нулю, що означає відсутність тих, кому важко або легко шукати таких працівників. Загальноукраїнський показник при цьому збільшився з 0,23 до 0,27. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для області також дорівнює нулю. Загальноукраїнський показник при цьому істотно змінився та становить 0,16 (був 0,17).

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

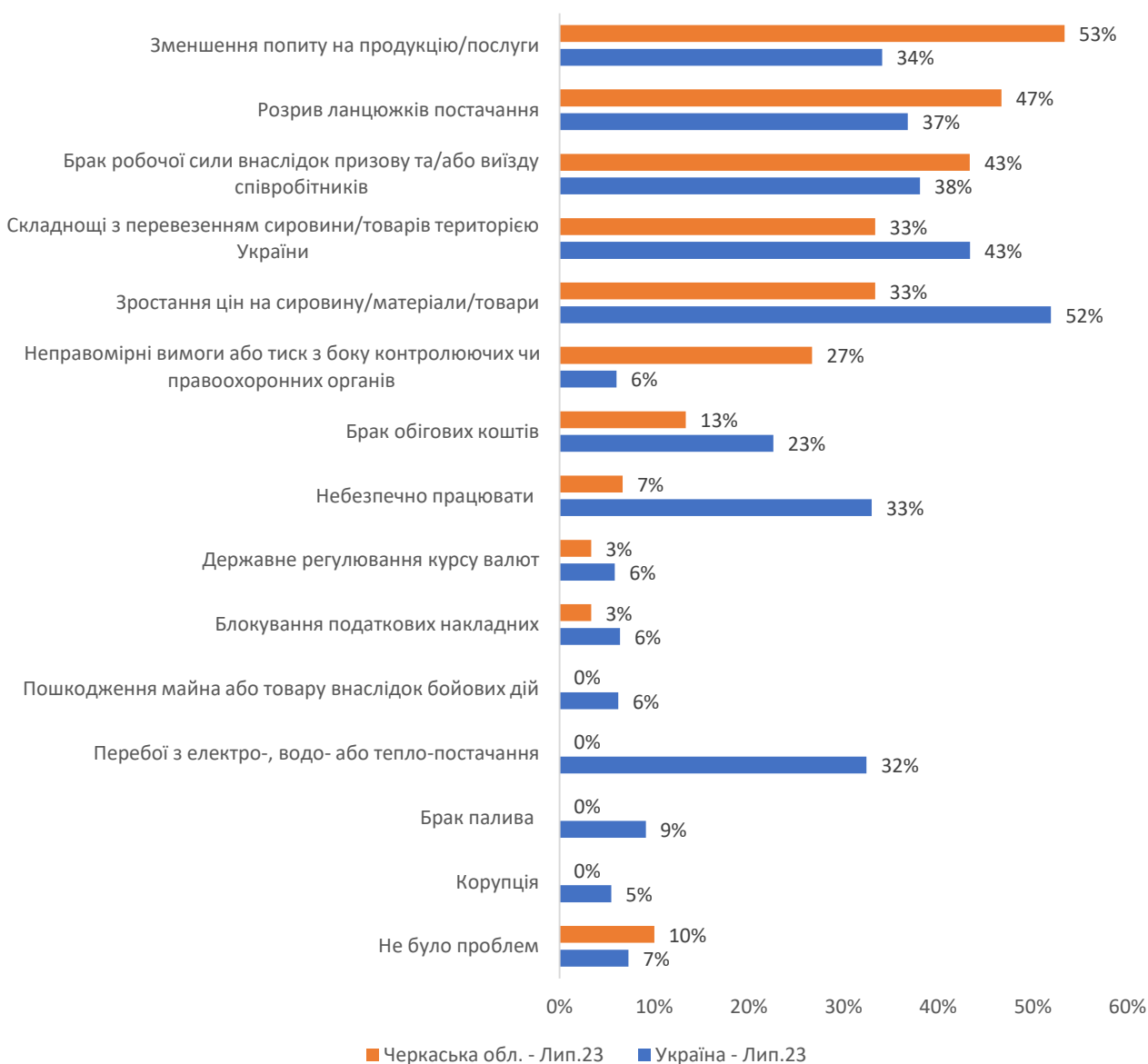
Бізнес Черкаської області під час війни

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

На відміну від минулого місяця, коли найважливішою проблемою Черкаської області найчастіше був розрив ланцюжків постачання, у липні 2023 року головною проблемою для підприємств стало **зменшення попиту на продукцію/послуги**. Про цю проблему повідомили 53% опитаних підприємств області, що на 19 відсоткових пунктів більше за загальний результат серед усіх областей. Натомість проблема **розриву ланцюжків постачання** зайняла друге місце з результатом у 47%, що на 10% в. п. більше за загальноукраїнський результат.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, липень 2023 (% опитаних)¹

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

Третє місце посідає проблема **браку робочої сили** з результатом у 43%. Ця проблема також посідає третє місце серед усіх опитаних (38%).

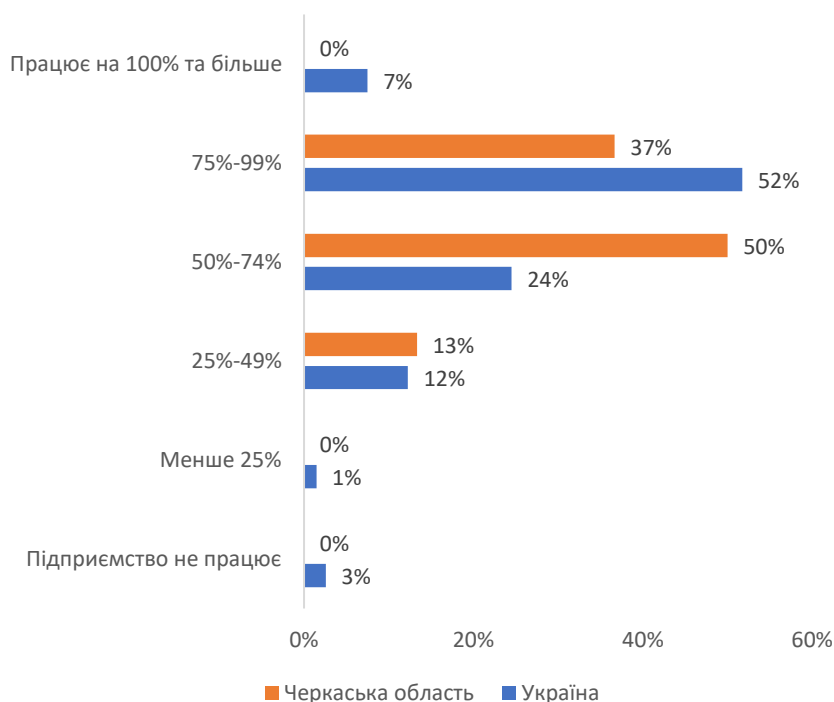
Проблеми, що обирають найчастіше всі опитані, - **зростання цін на сировину та матеріали** (52%) і **складнощі з перевезенням сировини чи готових товарів територією України** (43%) - для Черкаської області поділяють четверте та п'яте місця з результатом у 33%.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У липні 2023 року ситуація в Черкаській області продовжувала залишатися більш песимістичною ніж у цілому на рівні країни: лише 37% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 59%). У липні в області не було підприємств, які б працювали на 100% та більше (7% на рівні країни), а при цьому лише 37% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (52% на рівні країни).

У Черкаській області серед опитаних не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (3% по Україні). При цьому, 0% підприємств Черкащини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (1% на рівні країни). Водночас, 13% підприємств регіону працювали на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (12% показник усієї країни). Таким чином, у сумі лише 13% підприємств Черкащини працювали на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50% порівняно з довоєнним періодом.

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, липень 2023 року (% опитаних)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Черкаській області, серед опитаних у липні, 70% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (63% на рівні України)².

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, липень 2023 року (% опитаних експортерів)

Станом на липень більшість опитаних експортерів Черкащини вказали, що продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів 95% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (85% на рівні країни). При цьому 5% не мали експорту за останні 12 місяців, хоча експортували до війни (14% на рівні країни).

У липні спостерігається тенденція щодо скорочення обсягів експорту в регіоні. У липні індекс змін експорту становив $-0,40$ у Черкаській області, що є одним із найнижчих показників серед усіх регіонів. При цьому на рівні країни показник становив $-0,01$. Показник був менш негативним у попередні два місяці ($-0,10$ у травні та $-0,25$ у червні), що свідчить про погіршення ситуації з відновлення обсягів експорту. У липні лише 5% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 50,0% не змінювали. При цьому 45,0% експортерів скорочували обсяги експорту.

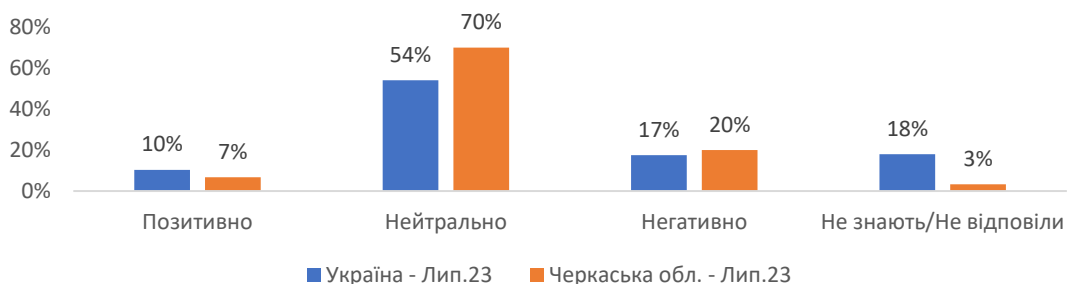
Залишаються нейтральними очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді. У липні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив лише $+0,04$, що лише незначною мірою вище за попередній місяць (0). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту більш оптимістичний ($+0,37$).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу серед підприємств Черкаської області в липні 2023 року не зазнала значних змін порівняно з червнем 2023 року. Помітно більшою залишається частка нейтральних оцінок (70%) порівняно з результатом серед усіх областей (54%).

Рис. 13. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, липень 2023 (% опитаних)

Позитивну оцінку в Черкаській області дали 7%, при результаті в 10% серед усіх опитаних. Негативну оцінку в Черкаській області дали 20%, при результаті в 17% серед усіх опитаних. Також у Черкаській області лише 3% не дали відповіді на це питання порівняно з 18% серед усіх опитаних.

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати п'ятнадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативними відповідями. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 17 до 31 липня 2023 року.

ВИБІРКА

У липні 2023 року в Черкаській області було опитано 30 підприємств.

Серед них представлені підприємства від мікро- до великих розмірів, найчастіше середні. Усі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості.

Додаток 1. Результати опитування в цифрах

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	3%
Малі	13%
Середні	53%
Великі	30%

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області за галуззю, %

Розмір	Частка
Харчова промисловість	47%
Хімічна промисловість	13%
Виробництво будівельних матеріалів	7%
Виробництво тканин, одягу та взуття	3%
Поліграфічна промисловість	3%
Деревообробна промисловість	3%
Інші виробництва	23%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (липень 2023)

	Вся Україна	Черкаська область
Виробництво	0,13	-0,33
Очікувані зміни виробництва	0,43	0,10
Продажі	0,12	-0,33
Очікувані зміни продажів	0,44	0,10
Експорт	-0,01	-0,40
Очікувані зміни експорту	0,37	0,04
Дебіторська заборгованість	-0,18	0,10
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,33	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,23	0,10
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,35	0,00
Податкова заборгованість	-0,28	0,03
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,33	0,00
Запаси сировини	0,04	-0,33
Очікувані зміни запасів сировини	0,29	0,07
Запаси готової продукції	-0,27	-0,32
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,28	0,10

Нові замовлення	0,12	-0,23
Очікувані зміни нових замовлень	0,41	0,10
Кількість працівників	-0,05	0,00
Очікувані зміни кількості працівників	0,03	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,08	0,03
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	0,00
Кваліфіковані працівники	0,27	0,00
Некваліфіковані працівники	0,16	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,09	-0,07
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,40	0,03
Оцінка ділового середовища	-0,09	-0,10
Очікувані зміни ділового середовища	0,38	0,03
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,20	
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,39	0,10